

Bloc 6. Exemples de conflicte entre el dret d'accés i la protecció de dades

6.1 Exemples en procediments en tràmit

Hola de nou. Som ja a la recta final del curs. En aquest darrer bloc trobaràs alguns vídeos amb casos relatius a sol·licituds d'accés a informació amb dades personals.

En aquest primer vídeo veurem sol·licituds efectuades per persones interessades en un procediment que volen accedir a informació continguda en expedients en què són persones interessades, quan encara estan en curs o en tràmit.

Aquí va el primer. Una persona denuncia un establiment, posem pel cas un bar restaurant que ocupa els baixos d'un edifici d'habitatges i que té unes taules a l'exterior. Imagina que es denuncia l'ocupació de la via pública en un espai superior a l'autoritzat, i també que tanca més tard del permès, incompliments que causen unes molèsties evidents als veïns de l'edifici. S'envia un inspector i confirma els fets denunciats, cosa que fa constar a l'acta corresponent. Sobre la base dels fets constatats per l'inspector, s'incoa procediment sancionador contra el titular de l'establiment.

Mentre es tramita el procediment sancionador, el titular del bar, com a persona interessada, demana accés a l'expedient, i en concret a la denúncia, perquè vol saber qui l'havia denunciat. Què faries? Si no li donem, li causariem indefensió? De cap manera. Per permetre que es defensi de la infracció que se li imputa, cal donar-li accés a l'acta de l'inspector, això sempre. Però facilitar-li la identitat del denunciant, en un cas com el descrit, semblaria excessiu.

Recorda que el dret d'accés a l'expedient per part de la persona interessada, malgrat estar vinculat al dret de defensa, no és absolut. Cal ponderar-lo amb altres drets, i aquí s'hauria de valorar la conveniència de protegir el denunciant davant possibles represàlies. A aquest respecte, recorda que un dels factors a tenir en compte en la tasca de ponderació quan es vol accedir a dades personals de tercers, és el possible perjudici en la seguretat de les persones.

Una altra cosa seria que, en el mateix exemple, el propietari del bar fos víctima d'un assetjament en forma de denúncies provinents d'una mateixa persona, que la inspecció després constata que sempre són falses. En tal cas, cal suposar que les denúncies s'arxivarien, i el propietari del bar tindria dret a conèixer la identitat del denunciant recalçant que no el deixa viure, per defensar-se de l'assetjament.

Un segon exemple, aquest d'un procés de selecció de personal en tràmit. Però el que diré serviria també per a qualsevol procediment de concurrència competitiva, com ara subvencions o contractació pública.

Imagina un procediment selectiu per cobrir un lloc de treball de la teva Administració, al qual es presenten tres aspirants, i tots són admesos. Un dels aspirants considera que un contrincant no complia els requisits d'admissió i per tant se l'havia d'excloure, i demana accedir a la documentació aportada amb la sol·licitud de participació, en la qual constava la relativa a l'acreditació dels requisits. Li donaries? Doncs sí, prevaldria el dret d'accés de la persona interessada en el procediment, perquè està connectat al seu dret de defensa, ja que la informació que demana li serviria per impugnar l'admissió del rival.

Ara bé, caldria vigilar perquè entre aquesta documentació hi podria haver dades especialment protegides o sensibles, a les quals no s'hauria de permetre accedir. També caldria vigilar de no donar dades clarament excessives, com per exemple el DNI, que estarien totalment desvinculades de la finalitat perseguida.

Seguim amb el mateix aspirant, però amb una petició d'accés diferent. Imagina que demana còpia de l'acta del tribunal qualificador que conté informació sobre el contingut de l'examen que hauran de fer

els aspirants. És evident que es denegaria l'accés, no per protegir les dades personals dels membres del tribunal, sinó per evitar afavorir la persona sol·licitant, que trencaria els principis d'igualtat, mèrit i capacitat.

Un tercer i darrer exemple, en aquest cas de responsabilitat patrimonial, un tipus de procediment administratiu que tramiten totes les administracions, i amb el qual, per tant, també et pots trobar.

Imagina que una persona reclama contra un ajuntament per unes lesions patides arran d'una caiguda perquè la vorera per on transitava estava en mal estat. Aquest tipus de procediments s'inicien amb la reclamació de la persona perjudicada, amb la qual aporta documentació acreditativa de les lesions patides, la qual cosa pot incloure informes mèdics i altra documentació clínica.

Doncs bé, en els expedients de responsabilitat patrimonial és força habitual que l'Administració responsable tingui contractada una pòlissa d'assegurança. En aquest cas, és evident que la companyia asseguradora té la condició d'interessat en el procediment, ja que li afectarà la resolució que es dicti en el procediment. Sobretot si l'ajuntament estima la reclamació, ja que en tal cas a la companyia li pertocarà pagar la indemnització corresponent.

Per tant, com a interessat en el procediment, aquesta companyia ha de poder desplegar els seus arguments de defensa, i per tant ha de poder accedir a l'expedient, incloent-hi la documentació clínica, que podria incidir, per exemple, en el càlcul de la indemnització.

Confio que et siguin d'ajuda aquests exemples de sol·licituds d'accés a expedients en tràmit per part de les persones interessades, en els quals poden entrar en joc restriccions per la protecció de dades personals. En els vídeos restants em referiré a casos de peticions d'accés a informació pública amb dades personals, que s'han de resoldre segons el que disposa la legislació de transparència i, si pertoca, efectuant la ponderació corresponent entre els drets i els interessos afectats.

T'hi espero!

Bloc 6. Exemples de conflicte entre el dret d'accés i la protecció de dades

6.2 Exemples de sol·licituds d'accés a informació pública (1)

Hola de nou. En el vídeo anterior vam veure casos de dret d'accés a expedients en tràmit per part de les persones interessades, amb possibles limitacions per la protecció de dades personals, i en què s'aplicava la legislació de procediment administratiu.

En aquest et posaré també exemples d'accés a informació amb dades personals que es repeteixen, i que s'han de resoldre amb una ponderació raonada. Però cal tenir en compte la possible singularitat de la persona sol·licitant, com ara si és un càrrec electe, ja que en tal cas el dret d'accés està reforçat. Això sempre que l'electe actués amb aquest barret, és a dir per accedir a informació de l'Administració en la qual té aquesta condició, i no davant d'una altra entitat.

Començo amb sol·licituds d'informació sobre retribucions, dietes i indemnitzacions, i diferenciaré segons si es demanava respecte als alts càrrecs, electes o personal directiu, o d'altres empleats públics, ja que la solució no seria la mateixa.

En el cas de les retribucions dels alts càrrecs, electes i personal directiu, s'han de publicar al Portal. Però si es demana perquè no s'havia publicat, de cap manera no es podria denegar per protecció de dades, ja que preval clarament la transparència.

Sobre el significat del concepte "personal o càrrecs directius", no s'ha d'equiparar al personal que exerceix funcions directives des d'una segona línia de responsabilitat o quadres intermedis. Aquesta categoria de personal directiu, equiparada als alts càrrecs en l'exigència de publicitat de les retribucions, es refereix a personal de societats, fundacions, consorcis i altres entitats del sector públic. El concepte "directiu" estaria determinat per la seva responsabilitat i autonomia de gestió, participació directa en la definició i execució de polítiques públiques, i capacitat de comprometre externament l'entitat.

Doncs bé, sovint s'ha sol·licitat informació sobre les retribucions d'aquest personal directiu, i també d'alts càrrecs o electes. Com he dit, en ser una informació de publicació obligada al Portal, el legislador ja ha decidit que preval la transparència, i per tant amb més raó s'hauria de facilitar l'accés si es demana.

Aquesta prevalença del dret a saber les retribucions dels càrrecs esmentats es podria estendre també a determinats llocs, com ara els de confiança, els de nivell elevat o els proveïts pel sistema de lliure designació.

Així mateix, es reforçaria el dret d'accés a informació sobre retribucions, per l'especialitat dels sol·licitants, com ara un càrrec electe o un sindicat. Per exemple, si un càrrec electe de l'oposició demana informació sobre els ingressos bruts de tots els empleats, estariem davant de dades personals de tipus econòmic, però no afectarien l'honor o la intimitat, que és quan es pot limitar el dret d'accés privilegiat dels electes.

Un altre cas: imagina que un sindicat sol·licita accés a la nòmina d'un funcionari que ocupa un lloc de comandament, i fonamenta tal petició en presumptes irregularitats. Què faríem? Doncs prevaldria també l'accés, pel paper rellevant que tenen els sindicats en l'àmbit de la funció pública. A més, la informació sobre retribucions està directament vinculada a la gestió dels recursos públics.

En aquests casos, però, caldria vigilar, perquè en determinats documents, com ara la nòmina, hi poden constar conceptes que podrien revelar dades especialment protegides, que com ja saps no es poden donar sense el consentiment de la persona afectada.

Fora dels casos vistos, en sol·licituds d'informació sobre retribucions de la resta del personal, i efectuades per qualsevol persona, com a regla general prevaldria el dret a la protecció de dades. Cosa diferent seria si la informació retributiva no es demana de manera nominal, sinó de forma general respecte al conjunt d'empleats, o per col·lectius o categories. Respecte d'aquesta informació, equivalent a la que consta a la relació de llocs de treball (RLT), hi ha deures de publicitat activa, i per tant preval el dret d'accés.

Deixo el tema de les retribucions, però segueixo en l'àmbit de la gestió dels fons públics, amb alguns exemples concrets.

Un primer exemple: imagina que algú demana informació sobre el preu just abonat als propietaris d'unes finques per una expropiació forçosa. Encara que s'ocultés la identitat de les persones afectades, es podrien identificar a partir de l'adreça de la finca, per tant en principi entraria en joc el límit de les dades personals. Però la quantia concreta dels fons públics destinats a indemnitzar els expropiats certament pot resultar d'interès per a la ciutadania, sobretot quan l'Administració ha arribat a un acord amistós amb les persones afectades.

Un altre exemple: algú demana accedir a factures i altra documentació justificativa aportada per beneficiaris de subvencions, per acreditar que s'han destinat als fins que van motivar-ne la concessió. Què fem? En matèria de subvencions hi ha obligacions de publicitat activa, en concret cal identificar la quantia, l'objecte i el beneficiari de l'ajut, entre altres informacions. Però la documentació justificativa esmentada podria anar més enllà del beneficiari, ja que podria incloure dades personals de tercers, els qui han facturat els serveis o les activitats, cobrats dels diners percebuts amb la subvenció, que al seu torn provenen de fons públics.

Aquesta connexió amb el diner públic explica el deure legal d'aportar les factures emeses pels tercers, com a justificació del compliment de la finalitat de l'ajut. Tot això és el que permet detectar un interès públic en l'accés a aquests documents per part de la ciutadania, cosa que al seu torn reforça i incentiva el control intern de les administracions.

Un darrer exemple d'àmbit sancionador. Es demana informació detallada sobre expedients sancionadors de trànsit que s'han arxivat per prescripció, o sigui, expedients que potser es van deixar prescriure... Si ho demana qualsevol persona sobre la base del dret d'accés de la Llei de transparència, s'hauria de denegar la informació en afectar dades personals qualificades d'especialment protegides, en concret les relatives a la comissió d'infraccions administratives.

Però si ho demana un electe, basant-se en el seu dret d'accés privilegiat, sembla que pertocaria facilitar la informació, ja que no sempre les dades sobre infraccions denunciades serien íntimes, que és el que permet denegar l'accés a un electe. Més encara en un cas com aquest, en què la informació es refereix a una situació anòmala com són les infraccions prescrites, amb un impacte negatiu evident en l'economia de l'entitat, cosa que reforça al màxim la necessitat que els càrrecs electes puguin exercir la seva funció de control.

I ara només falta l'últim vídeo!

Bloc 6. Exemples de conflicte entre el dret d'accés i la protecció de dades

6.3 Exemples de sol·licituds d'accés a informació pública (2)

Hola, l'últim!

En aquest darrer vídeo et posaré alguns exemples més de casos habituals d'accés a informació amb dades personals.

Una matèria en la qual es presenten també moltes sol·licituds d'accés són els processos de selecció de personal. En aquest àmbit cal tenir molt present si ho demana un sindicat, fet que reforçaria el dret d'accés, per les funcions encomanades.

Anem al primer cas. Tenim un procés selectiu per cobrir un lloc de treball en què es fan diverses proves. És probable, i raonable, que qualsevol persona interessada no seleccionada demani accedir als treballs, exàmens o mèrits del candidat triat. Si ho demana quan el procediment encara està en curs, o fins i tot quan és a temps d'interposar algun recurs ordinari contra la resolució, s'aplicaria la legislació de procediment administratiu, en ser una persona interessada en el procediment.

Però podria passar que aquest aspirant queixós, en veure que no era el triat, quedés paralitzat i se li passés el termini de presentar recurs. Però, després d'uns mesos, li arriben rumors que hi va haver alguna irregularitat, i demana l'accés als treballs, exàmens o mèrits de l'aspirant seleccionat. La tramitaries com una sol·licitud d'accés d'una persona interessada a un procediment en tràmit? Doncs no, es tramitaria conformement a la legislació de transparència, i hauries de donar audiència a la persona nomenada. Imagina que aquesta s'oposa a l'accés, invocant el seu dret a la protecció de dades i la propietat intel·lectual, drets que certament podrien quedar afectats.

Llavors, què faries? Doncs prevaldria el dret d'accés perquè la condició d'antiga persona interessada serviria per desequilibrar al seu favor la balança. Recorda, però, que seria excessiu facilitar dades personals desvinculades a la finalitat perseguida, com ara el DNI, el mòbil o altres dades innecessàries.

Podria passar, però, que la petició d'accés als treballs, exàmens o mèrits de la persona seleccionada no vingués d'una antiga persona interessada en el procediment. Per exemple, podria ser algú que es vol preparar oposicions per al futur i vol comprovar el nivell d'aspirants de processos anteriors. En tal cas, prevaldria el dret a la protecció de dades, i també la propietat intel·lectual.

Un altre exemple de personal. Es repeteixen també les sol·licituds d'accés a informació sobre nomenaments o contractació de personal, sobretot si segueixen sistemes extraordinaris, o si es cobreixen llocs provisionalment. Si la petició persegueix accedir per exemple als mèrits que s'han tingut en compte en l'aspirant seleccionat, es detecta un interès públic en favor de l'accés, més encara si ho demana un sindicat o un càrrec electe.

Un altre cas. En relació amb un conjunt de processos selectius, es demana accedir a la identitat de tots els aspirants participants. Aquests aspirants s'hi havien presentat amb expectativa de privacitat, perquè no era previst publicar llistes d'admesos i exclosos. Estem parlant, per tant, de dades personals d'un nombre significatiu de persones, i per tant sembla que hauria de prevaldre el dret a la protecció de dades. Una altra cosa seria si ho demana un electe, amb la finalitat de controlar que efectivament els seleccionats eren més idonis i tenien més mèrits que els no seleccionats.

Parlant de càrrecs electes, recorda que si se li facilita informació pel seu dret d'accés privilegiat li és exigible el deure de confidencialitat, i només podria fer servir aquella informació per a les funcions inherents al càrrec.

Deixem la matèria de personal i passem a alguns exemples diversos, que no encaixen en una matèria concreta, però que es repeteixen amb una certa freqüència.

Un exemple és el de llicències d'activitats. Imagina un ciutadà que vol accedir a l'expedient de llicència d'un bar musical que té als baixos del seu habitatge, amb la finalitat de saber l'horari autoritzat, perquè tanca molt tard i el soroll no el deixa dormir. En l'expedient hi hauria dades personals dels empleats municipals que han intervingut en la tramitació, i del titular del negoci. Les dels empleats, ja sabem que com a regla general s'han de facilitar, tret d'excepcions molt concretes. Pel que fa a les dades del titular del negoci, seria imprescindible donar-li audiència com a tercer afectat i, a partir d'aquí, fer la ponderació raonada entre l'interès públic en la divulgació i els drets de les persones afectades. En un cas així, aquesta ponderació es decantaria a favor de l'accés, atès que podrien estar en joc diversos drets fonamentals del veí sol·licitant, entre els quals el dret a la intimitat personal i familiar i a la inviolabilitat del domicili.

Canviem de tema. I si algú demana accés al registre d'entrades i sortides? També hi ha moltes dades personals, relatives als escrits presentats i a les notificacions efectuades, amb indicació del seu objecte. Sembla clar que si l'accés el demana un ciutadà, fins i tot encara que l'acotés a un termini reduït, en principi prevaldria el dret a la protecció de dades i per tant es denegaria l'accés. La curiositat, o la xafarderia del que fan els veïns, no és una finalitat emparada per la transparència. Una altra cosa és que ho sol·liciti un càrrec electe. En tal cas seria procedent l'accés, perquè està justificat en la seva funció de control, tret que hi haguessin dades que n'afectessin la intimitat.

Un últim exemple, referent a l'accés a expedients antics o d'arxius històrics. Sovint es demana accés a documentació de l'època de la Guerra Civil o el franquisme, ja siguin expedients de depuració de funcionaris o sobre víctimes de represàlies. En aquests expedients hi podria haver dades de condemnes penals, d'ideologia o religió, és a dir especialment protegides, en què la intensitat del límit és màxima.

Caldria, doncs, aplicar les regles que vam veure per a aquesta tipologia de dades, que pertanyen a la intimitat. Si la informació afecta persones encara vives, caldria aportar el seu consentiment escrit amb la sol·licitud d'accés, també si la persona sol·licitant és investigador. Ara bé, es podria donar accés a dades d'ideologia o religió sense consentiment de la persona afectada, si aquesta les havia fet manifestament públiques.

Si la informació es refereix a persones mortes, s'hi pot accedir si han passat 25 anys de la mort, si es té constància d'aquesta data, que sembla que correspondria esbrinar a l'Administració. I si es té certesa de la mort, però se'n desconeix la data, s'hi pot accedir si han passat 50 anys des que es va produir el document.

Aquesta protecció després de la mort..., però no vam quedar que el dret a la protecció de dades s'extingeix amb la mort? En efecte. Però per a aquestes dades més sensibles que poden afectar la intimitat o l'honor, el legislador ha volgut estendre la protecció fins uns anys després de la mort, segurament per l'impacte que podria tenir la divulgació en els seus descendents vius.

I ara sí. Hem acabat! Tots els qui hem participat a fer possible aquest curs, t'agraïm l'esforç que has fet i et felicitem per haver arribat fins aquí. Confiem que a hores d'ara tinguis la sensació d'haver après alguna cosa nova, sobre com tractar les sol·licituds d'accés a informació que conté dades personals. Com has vist, el tema no és senzill, ja que en molts casos cal fer equilibris entre els drets en conflicte.

Per això ens acomiadem de tu amb un... adéu, i bona sort en la ponderació!